

EAPN-Fin: Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle toimeentulotuesta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/23656/2023

Suomen köyhyyden vastainen verkosto EAPN-Fin esittää huolensa eikä kannata perustoimeentulotukeen hallituksen esittämiä muutoksia. Ne tulevat kohdistumaan jo heikossa ja haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin lisäksi entisestään köyhyyttä ja toimeentulovaikkeitä.

Asumisen tulisi olla kaikille kansalaisille perusoikeus. Toimeentulotuen asumislisä kuuluu viimesijaiseen toimeentuloturvaan. Keskeisiä muutoksia lainsäädännössä on, että Kelalta viedään pois yksilöllistä harkintaa ja asumismenoista säättäminen tuodaan lain tasolle. Asiakkaan asumismenot tullaan siten kohtuullistamaan kaavamaisesti. Ihmisten elämäntilanteet vaihtelevat ja viimesijaiseen tukeen turvautumisen taustalla on aina yksilöllinen tilanne.

Mikäli asumisnormi ylittyy, hakijan tulisi löytää itselleen uusi, halvempi asunto kolmen kuukauden kuluessa. Vaatimus on kohtuuton ja eriarvoistava. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla on lähes mahdotonta löytää kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja, niistä on pulaa ja yhteiskunnan tukemaa asuntotuotantoa on esitetty vähennettäväksi. Vaatimus siitä, että tulee jättää oma kotiympäristönsä ja muuttaa muualle halvempien vuokramarkkinoiden alueelle on kohtuuton.

Omat sosiaaliset verkostot ja turvaverkot ovat tärkeitä haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille tukien heidän hyvinvointiaan. Pakollinen muuttaminen luo riskejä muulle palvelutarpeen kasvulle kuten sosiaali- ja terveyspalveluihin hyvinvointialueilla. Tämä lisää yhteiskunnan kustannuksia eikä tue tavoitteita julkisen talouden kasvulle.

Esityksessä todetaan, että hakijan tai hänen perheenjäsenensä heikko terveydentila, muutoin alentunut toimintakyky tai yli 80 vuoden ikä olisi peruste asumiseen nykyisessä asunnossa. Kysymys herää, mitä tarkoitetaan heikentyneellä terveydentilalla tai alentuneella toimintakyvyllä. Näille tulisi määritellä selkeät kriteerit, jotta tulkintavaihteluilta vältyttäisiin.

Esitys tulee heikentämään toimeentulotukea saavien taloudellista tilannetta ja johtamaan asunnottomuusriskin nousuun. Vuokratilastit tulevat kasvamaan ja sitä kautta hädät tulevat lisääntymään. Tilanne on haastava varsinkin henkilöille, joilla on jo maksuhäiriöitä tai muuten kuormittava elämänhallintaan vaikuttava tilanne. Asumisneuvontaa tulisi lisätä, ei vähentää.

Hallituksen ehdottamien leikkausten kumulatiiviset vaikutukset tulisi arvioida ennen lakien käsittelyä ja täytäntöönpanoa. Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä oli vuonna 2021 jo lähes 900 000 henkilöä, 16,3 prosenttia kotitalousväestöstä. Määrä oli kasvanut 117 000 henkilöllä edellisvuodesta. Tätä tilannetta elinkustannusten nousu heikensi edelleen vuonna 2022 ja tilanne on jatkunut saman suuntaisena vuonna 2023. Mikä on tilanne, jos hallituksen ehdottamat leikkaukset työttömyysturvaan, sosiaaliturvaan, asumistukeen ja toimeentulotukeen toteutuvat?

Vuonna 2022 Kansaneläkelaitoksen maksamaa perustoimeentulotukea sai 251 958 kotitaloutta, joissa asui yhteensä 355 426 henkilöä eli 6,4 prosenttia koko väestöstä. Yli kolme neljästä perustoimeentulotukea saavasta kotitaloudesta on yhden hengen kotitalouksia. Nämä kotitaloudet muodostuvat pääasiassa yksin asuvista henkilöistä. Lapsiperheitä perustoimeentulotuen saajista on noin viidennes.

Toimeentulotuki on viimesijainen toimeentuloturvan muoto. Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on arvioidessaan Suomen perusturvan tasoa katsonut, että Suomen toimeentulotuki ja työmarkkinatuki eivät

täytä riittävän vähimmäisturvan kriteereitä. Tästä asiasta Suomi on saanut Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitealta useita huomautuksia viimeksi helmikuussa 2023.

Leena Valkonen
EAPN-Fin puheenjohtaja

Marjatta Kaurala
EAPN-Fin varapuheenjohtaja